Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 5 (1984)

Η Ξενιτειά

Δημήτρης Λουκόπουλος

doi: [10.12681/deltiokms.218](https://doi.org/10.12681/deltiokms.218)

Copyright © 2015, Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λουκόπουλος Δ. (1984). Η Ξενιτειά. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 5, 505–511.
<https://doi.org/10.12681/deltiokms.218>

ΑΠΟ ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

Στή δημοσίευση των κειμένων του ἀρχαιακοῦ ὕλικου ἔγιναν σεβαστὲς οἱ ὀρθο-
γραφικὲς ἰδιομορφίαι τῶν χειρογράφων.

Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

α. Στά "Αδανα

Στά παλιά τὰ χρόνια δὲν ξενιτεύονταν διόλου οἱ Φαρασῶτες. Τοὺς κρατοῦσαν στὸν τόπο τους τὰ μεταλλεῖα. Εὗρισκαν σ' αὐτὰ δουλειὲς καὶ ἔβγαζαν χρήματα, δὲν εἶχαν ἀνάγκη λοιπὸν νὰ φύγουν.

Ὅταν τὰ μεταλλεῖα ξέπεσαν, οἱ εἰδικευμένοι πιά στὴν τέχνη, ζητοῦσαν ἄλλου δουλειὰ τοῦ χεριοῦ τους. Πήγαιναν κατὰ τῶν Ἀδάνων τὰ μέρη, ὅπου ἄνοιξαν ἄλλα μεταλλεῖα. Αὐτὴν νομίζω ἐγὼ γιὰ πρώτη αἰτία τοῦ ξενιτεμοῦ.

Ἔτσι γνωρίστηκαν μὲ τὸν ξένον τόπο, γι' αὐτὸ κι ὅταν ἀκόμα ξέπεσαν καὶ τὰ νέα τοῦτα μεταλλεῖα, πάλι μερικοὶ πήγαιναν ὀρισμένη ἐποχὴ γιὰ νὰ ἐργάζωνται στὰ βαμπάκια καὶ στὸ θερισμό. Ἰδίως σκάλιζαν βαμπάκια στὴν Κιλικία· θέριζαν κιόλας, κι ὅταν τελείωνε ὁ θερισμός, ἔφευγαν πιά γιὰ τὸν *αἰλά* τους, ὅπως κι ἄλλου τὸ εἶπαμε.

— *"Α ὑπᾶμ' σὸ γουρβέτι!* ἔλεγαν γιὰ τὴν ξενιτειά.

Τῶν Ἀδανῶν τὸ *γουρβέτι* καὶ τὸ γυρισμὸ μᾶς τὸν περιγράφει θαυμάσια ὁ Γιάννης Παλαχτζῆς. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ τὸ περιγράψω ἐγὼ, βάζω παρακάτω τὴν περιγραφὴ του· ἀπ' αὐτὴ σχηματίζει κανεῖς ὀλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ξενιτειᾶς.

Ὅταν ἐρχότανε τῆς Ἀδανᾶς ὁ καιρὸς τῆς 25 τοῦ Ἀπριλίου, μιὰ ἐβδομάδα μπροστά, ἐτοιμαζόμαστε. Κοιτάζαμε τὰ ἐργαλεῖα μας, φτιάχναμε τὰ δερπάνια μας <καὶ> τὰ θεριστικά μας γάντια. Τὴ Δευτέρα τὸ πρωῒ, ἂν ὁ θεὸς θελήσῃ, θὰ πᾶμε στὰ Ἀδανα στὸ θέρισμα, λέγαμε.

Μαζεύομαστε πεντέξῃ συντρόφοι, ἐφτιάναμε ὁ καθένας μας τὰ φαγητά του στὸ σπίτι του (οἱ γυναῖκες φτιάνουν τὰ φαγητά). Μαζεύομαστε σ' ἐνὸς παιδιοῦ σπίτι, κεῖνο ποῦ ἦταν ἐπικεφαλῆς.

Φέρναμε μιὰ ὀκά, δυὸ ὀκάδες ρακί· σφάζαμε κι ἓναν κόκορα· καθόμαστε, μαγειρεύαμε τὸν κόκορα, τρώγαμε, πίναμε, χορεύαμε. Λέγαμε:

— Ἐ παιδιά, ἂν δώσῃ ὁ θεός, αὔριο πολὺ πρωῒ θὰ ἀνταμώσουμε στὸ Κατούκι.

"Υστερα τὸ βράδυ σκορπιζόμαστε, καὶ τὴν αὐγούλα σηκωνόμαστε. Νιφτούμαστε, προσευχούμαστε, φορτώνουμε τὰ πράγματά μας στὰ γαϊδούρια. Ὅποιος δὲν εἶχε [γαϊδούρι] τὰ φορτωνόταν στὴ ράχη του, ἢ κείνος ἢ ὁ γιός του ἢ ἡ γυναῖκα του ὡς τὸ Κατούκι.

Εὐθὺς ποὺ βγαίναμε ἀπ' τὴν πόρτα, κάναμε τὴν προσευχή μας, λέγαμε:

– Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ.

Κοιτάζαμε καὶ τὴν Παναγία ἀπέναντι καὶ λέγαμε:

– Παναγία μου, νὰ μᾶς φυλάξης ἀπ' τὰ κακά, ἀπ' τοὺς μελαδές· νᾶχουμε γερωσύνη νᾶρθουμε πάλι πίσω.

Πηγαίναμε στὴ στράτα. Ὅταν βγαίναμε στὸ Κατούκι μαζευνόμαστε ὅλοι μας· στρώνουμε τὰ τραπέζια. Ὁ καθένας καθόταν μὲ τοὺς φίλους του, μὲ τὴ γυναῖκα του, μὲ τὰ παιδιά του. Ἐτρώγαν, ἐπιναν. Ὑστερα μάζευαν τὰ τραπέζια, τὰ φόρτωναν στὰ ζῶα. Κεῖνοι ποὺ δὲν εἶχανε γαϊδούρια, ἔλεγαν:

– Ἐ φίλε, φόρτωσε καὶ τίς δικές μας τροφές!

Ὅποιοι ποὺ ἦταν δυνατό τὸ μουλάρι ἢ τὸ γαϊδούρι, τὸ φόρτωνε· ἀγῶγι δὲν ἔπαιρνε.

Ὡς ἐκεῖ τοὺς ξεπροβοδοῦσαν οἱ γυναῖκες, οἱ συγγενεῖς. Πήγαιναν ὡς ἐκεῖ, ὡς τὸ Κατούκι. Οἱ γυναῖκες, τὰ μικρὰ τὰ παιδιά φιλοῦσαν τὰ χέρια του <κι> ἔλεγαν:

– Καλὰ νὰ πᾶτε· νὰ ῥθῆτε μὲ τὸ καλὸ πάλι στὰ σπίτια σας.

Ἐλεγαν καὶ κεῖνοι:

– Καλὴ ἀντάμωση, ἔ γείτονες!

Φώναζαν ὅλοι. Ὑστερα ἔφευγαν κεῖνοι, πήγαιναν στὰ Ἄδανα. Οἱ ἄλλοι γύριζαν κι ἐρχόντανε στὸ σπίτι.

Σὲ τέσσερες ἡμέρες πήγαιναν στὰ Ἄδανα. Ἐργαζόντανε ὡς τὸ τέλος τοῦ Μαῖου. Οἱ ἄλλοι ἐρχόντανε στὸ χωριὸ στὰ σπίτια τους. Οἱ γυναῖκες γέμιζαν ἓνα βτόκκο νερό, τὸ χύνανε μπρὸς στὶς παρατάδες <κι> ἔλεγαν:

– Νᾶρθουν δεξιὰ τὰ πράματα, πολὺ καλά.

Ὑστερα ὅποια ἀπ' τίς γυναῖκες εἶχε μικρά, μωρὰ στὴν κούνια τραγουδοῦσε:

– Νένι, νένι. Κοιμήσου, ἀγάπη μου, κοιμήσου· τὸ πρωὶ θὰ ἐρθῇ ὁ πατέρας σου ἀπ' τὰ Ἄδανα· θὰ σοῦ φέρῃ κουφέτα· θὰ σοῦ φέρῃ παπούτσια, θὰ σοῦ φέρῃ πορτοκάλια.

Ὑστερα, ὅταν κόντευαν τοῦ Μᾶη οἱ εἴκοσι ὡς τίς εἰκοσιπέντε πήγαιναν οἱ γυναῖκες, ἔφερναν ἄσπρο χῶμα καὶ κόκκινο κι ἄσπριζαν τὰ σπίτια τους καὶ λέγανε:

– Νάρθουν οί ἄντρες ἀπ' τὰ ἝΑδανα νὰ τὰ βροῦνε ἀσπρισμένα τὰ σπίτια.

Περνοῦσαν καὶ ἄνθη ζιτζιφιῶν στὶς τρύπες τῶν τοίχων γιὰ νὰ μν-
ρίση τὸ σπίτι.

Ὅταν ἔβγαινε ὁ Μάης, ἄρχιζαν κι ἔρχονταν ἀπ' τὰ ἝΑδανα. Πρῶτα ἐρχόντανε δυὸ τρεῖς πεζοὶ στὰ Φάρασα. Ἄκουαν [πῶς ἦρθαν αὐτοὶ] οἱ γυναῖκες, πηγαινιν καὶ ρωτοῦσαν.

– Ὁ δικός μας ὁ ἄντρας πότε θὰ ἔρθῃ;

– Ὑστερα ἀπὸ τέσσερες ἡμέρες.

Ὅταν ἔλεγαν «θάρθῃ τὴν Κυριακή», οἱ γυναῖκες πηγαινιν ὡς τὸ Κατούκι. Τοὺς συναντοῦσαν. Κάθονταν στὸ Κατούκι, ἐρχόντανε καὶ οἱ Ἀϊτινοῦδες ἀποπάνου, ἔβγαζαν τὰ κουμπούρια καὶ τουφεκοῦσαν. Τουφεκοῦσαν καὶ ἀπ' τὸ κάτω τὸ μέρος τους, ἀπαντοῦσαν· ὅταν ἐρ-
χόντανε κοντά, λέγανε:

– Καλῶς ἦρθετε, καλῶς ἦρθετε, φίλοι... καὶ τουφεκοῦσαν μπρὸς
στὰ πόδια του.

Ἐβγαζε καὶ ὁ ἝΑδαντζῆς τὸ κουμπούρι ἀπ' τὴ μέση του:

– Καλῶς σᾶς βρῆκα, καλῶς σᾶς βρῆκα [ἔλεε].

Τουφεκοῦσε κι ἐκεῖνος μπρὸς στὰ ποδάρια:

– Τί κάνεις, φίλε, πῶς εἶσαι;

– Εἶμαι καλὰ, εἶμαι καλὰ· σεῖς τί κάνετε;

– Κι ἐμεῖς εἴμαστε καλὰ.

– Τὰ παιδάκια μας τί κάνουν, πῶς εἶναι;

– Εἶναι καλὰ! εἶναι καλὰ! ἝΗ γυναῖκα σου ἄσπρισε καὶ τὸ σπίτι.
Πέρασε τὰ ζιτζιφα καὶ μυρίζουν καλὰ.

– Ὁ ἀφέντης ὁ πατέρας μου πάλι ἔρχεται;

– Ὁ πατέρας σου θὰ ἔρθῃ τὴν ἄλλη Πέφτη.

Ὅταν ἦταν ὁ γιός του, φιλοῦσε τὸ χέρι του. [Κι αὐτὸς] ἔβγαζε καὶ
τὸδινε κουφέτα, ξυλοκέρατα, πορτοκάλλια καὶ ψωμί ἀπ' τὴν πολι-
τεία.

Ὅταν ἐρχόντανε στὸ σπίτι, ἔβγαζαν μιὰ μποτίλια ρακή. Τὴν ἔβα-
ζαν στὸ τραπέζι· ἔβγαζαν καὶ κουφέτα· ἓνα μπακέτο καπνό· κι ἐρ-
χόντανε οἱ γειτόνοι ἀπ' τὰ γύρω.

– Καλῶς ἦρθετε, γείτονα [ἔλεγαν].

– Καλῶς <σὲ> βρήκαμε, καλῶς <σὲ> βρήκαμε· κάτσε!

– Τί κάνεις; εἶσαι καλὰ;

– Εἶμαι καλὰ.

Ρωτοῦσαν ὅλους τοὺς συγγενεῖς, τοὺς γείτονες. Τὸδιναν ρακή κι
ἔπινε. Τὸδινε τὸ μπακέτο, τύλιγαν τσιγάρα.

– Αὐτὸ εἶναι τῆς ἝΑδανας μπακέτο ἐνὸς γροσιοῦ.

Οἱ Ἰσμουρλήδες

Ἀργότερα γνώρισαν καὶ τὴ Σμύρνη, γιατί ἡ Σμύρνη εἶχε συγκοινωνία θαλάσσια μὲ τὴν Κιλικία. Πρῶτος ποὺ πῆγε στὴ Σμύρνη εἶναι ὁ παπποὺς τοῦ πληροφορητῆ μου Γιάν. Παλαχτζῆ, Γιάννης καὶ κείνος. Ἔκανε τὸν *δάδabash* (ἐπιστάτη) σὲ κάποιο κτῆμα. Μετὰ ἀπ' αὐτὸν πῆγε καὶ κάποιος ἀπ' τοὺς Ἀγτζάδες. Τὸ ἴδιο κι αὐτὸς ἔκανε τὸν *δάδabash*. Ὑστερα πῆγε ὁ Χατζῆ Ἀντώνης¹ κι ἄλλοι. Ἐκαναν τὸν ἀχθοφόρο, τὸ φωτογράφο καὶ τὸ γαβάζη (σωματοφύλακα σὲ πλούσιους).

Στὸν Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο ἦταν πολλοὶ φωτογράφοι Φαρασῶτες στὴ Σμύρνη.

Στὴ Σμύρνη καὶ Πόλη

Γιὰ τὸ *γourbέti* τῆς Σμύρνης βάζω ἄλλη περιγραφή τοῦ Εὐθύμιου Ἀνθόπουλου. Σ' αὐτὴ γίνεται λόγος καὶ γιὰ τὸ γυρισμὸ μὲ λεπτομέρεια, ἔτσι σχηματίζει κανεῖς ἰδέα:

Πῆγαιναν στὴ Σμύρνη οἱ Φαρασῶτες. Καθόντανε [ἐκεῖ] τρία χρόνια... Μερικοὶ ἦταν καφετζῆδες, μερικοὶ γαβάσηδες, μερικοὶ χαμάληδες, μερικοὶ ἦταν ὑπηρέτες σὲ μαγαζιά· ἄλλοι εἶχαν χάνι· ἄλλοι ἦταν ὑπηρέτες σὲ σπίτια· μερικοὶ κάθονταν τρία ἔτη, μερικοὶ πέντε χρόνια, μερικοὶ ἑξή χρόνια.

Ὅταν θὰ γύριζαν [στὰ Φάρασα] ἔγραφαν γράμμα, ἔλεγαν:

– Μεῖς θὰ ἔρθουμε!

Ἄν εἶχαν συγγενῇ ἢ ἀδελφὸ [στὴ Σμύρνη] τοῦ ἄφηναν παραγγελίες, τοῦ ἔδιναν τὴ θέση τους, τῷδιναν ὁδηγίες: «νὰ γίνης καλός, νὰ μὴ χάσης τοὺς πελάτες, τοὺς ἀνωτέρους σου νὰ ὑπακοὺς, καὶ ψέμματα νὰ μὴ λές. Νὰ μὴν κλέφτης γιὰ νὰ μὴν κάμης τὸ πρόσωπό μας μαῦρο. [Ἡ δουλειὰ] αὐτὴ εἶναι μιὰ πόρτα νὰ φᾶνε τὰ παιδιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί.

Ὁ νομάτης ποὺ θὰ γύριζε, ψώνιζε ἐκεῖ· ἔπαιρνε ὑφάσματα, ἀλατῶδες, φέσια, φοῦντες, πανί, μαῦρο πανί, σαμπόνια (;), τσόχινα σαλβάρια, τσόχινες σάλτες.

Ἐπαιρνε γιὰ τίς γυναῖκες ἑζιμέδες καὶ γουντουράδες. Ψωνίζανε πολλὰ ψώνια. Γέμιζαν δυὸ σεντούκια. Ἐπαιρναν ζουνάρια, μεταξωτὲς φοῦντες. Ἐφτειαναν δυὸ σεντούκια καὶ δύο παλιές στρώσες·

1. Ὁ γνωστός, ποὺ ἔδωσε τὰ χρήματα γιὰ τὸ σχολεῖο τους.

[τᾶμπαζαν στὸ παπόρι] κι ἔβγαιναν μὲ τὸ παπόρι στὴ Μερσίνα. Ἀπ' τὴ Μερσίνα ἐρχόντανε στὰ Ἄδανα μὲ τὸ τραῖνο. Ἀπ' τὰ Ἄδανα πάλι ἐπιαναν μουλάρια κι ἐρχονταν στὸ Βαρασό.

Μερικοὶ πήγαιναν στὰ Ἄδανα ξεδούλευαν καὶ κείνοι· καζάντιζαν κάμποσους παράδες, ἀντάμωναν κι ἐρχονταν στὸ Βαρασό.

Στὸ ὕστερο πήγαιναν καὶ στὴν Ἀμερική.

Ὅταν θεὰ ἔφταναν στὰ Ἄδανα, ἔστελναν μπροστὰ ἓναν ἄνθρωπο. Τὸν λέγανε μουζδεῖῃ (ἀγγελιαφόρο). Ἐρχόταν ὁ ἀγγελιαφόρος αὐτὸς μιὰ μέρα μπροστὰ· ἐπιανε τ' αὐτιά [τῶν συγγενῶν] τοὺς κι ἔλεε:

– Ἐ νύφη, [ῃ:] ὦ θεία, ἔρχεται ὁ γιός σου, ὁ ἀρρεβωνιαστικός σου· ἔρχεται ὁ ἀντρας σου. Τὴν αὐγὴ θὰ ἔρθῃ. Σήμερα κοιμήθηκε στὴν Παραζέμη!

Στὸν μουζδεῖῃ ἔδιναν πόσι, ἓνα φέσι, δέκα γρόσια.

Τὴν ἄλλη μέρα πήγαιναν στὴ Γιάννα ἀπέναντι.

Περίμεναν στὸ *Πεγάδι τοῦ Κατοκκοῦ*. Ἐρχόντανε ἐκεῖ, ἀντάμωναν, ἐπιαναν χέρια:

– Καλῶς ἦρθες, καλῶς ἦρθες.

Ἄν ἦτανε μάννες τοὺς, φιλοῦσαν τὰ παιδιὰ τῆς μάννας τοὺς τὸ χέρι. Μερικοὶ ἔκλαιγαν, μερικοὶ γελοῦσαν.

Οἱ ἀγωγιάτες πήγαιναν στὰ Ἄδανα· φύλαγαν ἐκεῖ γιὰ νᾶρθοῦνε νὰ τοὺς φέρουν στὸ Βαρασό.

[Ὅταν] ἐρχόντανε στὸ *Ἀσπρο τὸ χῶμα* τὸν κατήφορο, ἀπ' τοῦ *Χαρχαλὴ τὸ Πεγαῖδόκκο*, ἀπ' τοῦ *Νεμαῖλη* τὰ *Χαβάχε*, τουφεκοῦσαν ἐκεῖ μὲ τὰ τουφέκια, μὲ τὰ ρεβόρβερ, μὲ τὰ καλά τοὺς φορεμένοι. Τὰ σεντούκια στὰ μουλάρια γυάλιζαν.

Ἐρχονταν στὰ *Γουρνόκκα*. Περνοῦσαν στὰ *Καρυδόκκα*· ἐρχοντανε στὰ σπίτια τοὺς.

Καὶ τότε οἱ χωριανοὶ τοὺς πήγαιναν γιὰ νὰ τοὺς ποῦν τὸ καλῶς ὦρισε.

Κάθονταν ἐκεῖ, μοίραζαν στὰ παιδιὰ κουφέτα· ψαίνανε καφέδες· πίνανε, ρωτοῦσαν.

– Πῶς τὰ πέρασες στὴ Σμύρνη; Τί κάνουν οἱ ξενιτεμένοι;

Ἔλεε ὁ Ἴσμουρῆς:

– Εἶναι καλά· σᾶς στέλνουν πολλὰ χαιρετήματα.

Τὴν Πόλη τὴ γνόρισαν, φαίνεται, ἀπ' τοὺς ἄλλους Καππαδόκες, τοὺς καμπίσιους, ἃς πῶ. Ἐλάχιστοι πήγαιναν τὰ πρῶτα χρόνια στὴν Πόλη. Σιγὰ σιγὰ ὅμως πήγαιναν ὅλο καὶ πιὸ πολλοί, καὶ στὰ παλιὰ χρόνια πήγαιναν μὲ τὰ караβάνια· ἀργότερα ὅμως ἄλλαξαν δρόμο. Κατέβαιναν στὰ

"Αδανα και Μερσίνα, έπαιρναν τὸ πλοῖο γιὰ τὴ Σμύρνη κι ἀπὸ κεῖ στὴν Πόλη. 'Απ' ὅλους τοὺς ξενιτεμένους Φαρασῶτες, μόνο τοῦτοι οἱ τελευταῖοι ἔμειναν στὴν Πόλη καὶ μετὰ τὴν 'Ανταλλαγὴ, οἱ ἄλλοι ἤρθαν πρόσφυγες στὴν 'Ελλάδα χωριστὰ ἀπ' τὶς οἰκογένειές τους.

Ἄ Ο Γυρισμός

Ἄ Ο Γυρισμός τῶν ξενιτεμένων ἦταν ὑπόθεση ποὺ ἐνδιέφερε καὶ τὸ χωριὸ ἀλλὰ ἰδιαίτερως τὴν οἰκογένεια ἀπ' ὅπου αὐτοὶ κρατιόντανε.

Γιὰ τὸ γυρισμὸ βάζω τὴν περιγραφὴ τοῦ Γιάννη Παλαχτζῆ ποὺ κι αὐτὸς ξενιτευόταν καὶ ξέρεي πολὺ καλὰ ποιὰ ἔθιμα ἐπικρατοῦσαν.

"Όταν ἐρχόντανε στὴν Παραζέμη, ἔστελναν ἓναν Τοῦρκο ἢ καὶ Φαρασῶτὴ ἀγγελιαφόρο. Ὁ ἀγγελιαφόρος ἐρχότανε στὸ Βαρασὸ τρεῖς ὧρες πρὶν. Πήγαινε στοῦ Ἰσμυρτζῆ τὸ σπίτι· ἔλεε:

– Τὰ συχαρίκια μου, ἐρχεται ὁ ***

– Τί θέλεις γιὰ συχαρίκια; τῶλεγε ἡ γυναῖκα.

– Συχαρίκια θέλω νὰ μοῦ δώσης ἓνα ἀντερί, νὰ μοῦ δώσης ἓνα μαντήλι.

Ἀμέσως σηκώνονταν ἀποκεῖ οἱ συγγενεῖς του, ὁ υἱὸς του, ἐβγαῖναν ἀντίκρυ στὸ Κατούκι. Ὁταν ἐρχονταν στὸ Κατούκι οἱ Ἰσμυρτζῆδες, ξεφόρτωναν· καθόντανε· ἀλλάζαν τὰ ροῦχα τους. Ἐβγαζαν τὰ ρεβόρβερ τους καὶ πυροβολοῦσαν.

"Εστρωναν τραπέζια· ἔτρωγαν, ἔπιναν ρακί· ἔπαιζαν κι ἓναν ταμπουρά, ἓναν κεμανή.

'Απ' τὸ Βαρασὸ πάλι μαζεύόντανε τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ, οἱ συγγενεῖς. Ζωνόντανε τὰ σιλάχια τους. Περνοῦσαν τὰ κουμπούρια στὶς μέσες τους, τὰ μαχαίρια. Ἐπαιρναν κι ἓναν τενεκὲ ρακί.

Κοῦρτιζαν τὸ ὄργανο. Πήγαιναν ἴσια στὸ Κατούκι. Εὐθὺς ποὺ πήγαιναν στὸ Κατούκι μπρὸς στὸ σίδι ἔπαιζαν τὸ ὄργανο· τουφεκοῦσαν μὲ τὰ κουμπούρια.

– Καλῶς ἦρθετε, καλῶς ἦρθετε! ἔλεγαν.

Τουφεκοῦσαν καὶ κεῖνοι μὲ τὰ ρεβόρβερ.

– Καλῶς σᾶς βρήκαμε, καλῶς σᾶς βρήκαμε! ἔλεγαν.

Ἄ Ο Ἰσμυρτζῆς ἂν εἶχε γιό, ἐβγαζε τὰ φυσέκια καὶ τὸ ρεβόρβερ καὶ τᾶζωνε στὴ μέση τοῦ γιοῦ του. Ἐβγαζε τὸ κοντὸ σακάκι του καὶ τὸ φοροῦσε στὸ γιό του. Τῷδινε ὁ Ἰσμυρτζῆς καὶ ἓνα φέσι μὲ φοῦντα. Καθόντανε· ἔτρωγαν, ἔπιναν στὸ κρύο τὸ νερό, καὶ λέγανε:

– "Ε, φίλε, δὲν ἀποθύμησες τοῦ Κατουκιοῦ τὸ νερό;

- Τὸ ἀποθύμῃσα, φίλε μου. Ἄλλὰ ἔδωκε [ὁ θεὸς] νὰ ξαναγυρίσω, < νὰ ποῦ > τὸ ξανάπια καὶ πάλι.

Ὑστερα σηκώνονταν ἀποκεῖ, ἐρχόντανε στὸ Βαρασό. Κατέβαζαν τὰ σεντούκια, τὰ στρώματα, τὸ φορτί [sic]. ὁλόκληρο. Τῷβάζαν μέσα.

Ἄναβαν τὴ φωτιά, στρώνανε τὰ στρώματα, ἐρχόντανε οἱ παπάδες, οἱ ἄντρες, ὁ μιχτάρ, οἱ κεχάδες. Ἔλεγαν:

- Καλῶς ἦρθετε, καλῶς ἦρθετε. Πῶς εἶναι πῶς δὲν εἶναι τὰ πράματα στὴ Σμύρνη. Τί κάνουν [ἐκεῖ ὁ κόσμος]; Ἀκούγατε κανένα χαμπέρι ἀπ' τὴν Ἑλλάδα;

- Εἶναι καλὰ! εἶναι καλὰ! σιγὰ σιγὰ θάρθη κι ἐδῶ [τὴ Ἑλλάδα].

Ἔψαιναν καφέ, ἔπιναν. Ἐπιναν ρακί. Ἐτρώγαν κιόλας. Ἐφευγαν ἐκεῖνοι, ἔρχονταν ἄλλοι. Ἐφερναν καὶ δῶρα, αὐγά, βούτυρο, γιαούρτι. Ὁ Ἰσμυρτζῆς πάλι τοὺς ἔδινε λίγα ζαχαράτα, καφέ. Μιὰ βδομάδα περίπου ἐρχόντανε [ἐπισκέψεις]. Κάθονταν 1, 2, 3 χρόνια [στὰ Φάρασα καὶ γύριζαν· καμμιά φορὰ δὲν ξαναγύριζαν πιά].

Στὰ κατοπινὰ χρόνια πολλοὶ Φαρασῶτες ξενιτεύονταν καὶ στὰ κοντινά: στὴν Καισάρεια, Νίγδη, Νεβσεχίρ, Σινασὸ κλπ. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα στὰ μέρη τοῦτα. Πῆραν γυναῖκες ἀποκεῖ, ἔφτιασαν παιδιὰ κι ἔτσι ἔμειναν γιὰ πάντα στὰ ξένα. Ἀπ' τὴν καινούργια τους τούτη πατρίδα ἤρθαν πρόσφυγες στὴν Ἑλλάδα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

(1936)